

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU
SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOANNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RADULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R :

Art. 409 pr. civ. și legile de ordine publică, de Grig. Dimitrescu.
JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Eforia spitalelor civile din București cu Ceata moșnenilor Codești și alții.*

Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea III: P. D. Movilă cu primăria comunei Călărași.— Observație de N. P. M.

Tribunalul Ilfov, secțiunea IV: Maria Arcadescu Preteasa cu Direcțiunea generală C. F. R.

Buletinul publicațiilor judiciare.

Art. 409 pr. civ. și legile de ordine publică

(URMARE)¹⁾

Am căutat a aduna în expunerea făcută până acum, argumentele ce se pot aduce în sprijinul părerii că funcționarul nu poate renunța la dreptul ce rezultă pentru el din dispozițiile art. 409 pr. civilă.

Mai am de adăugat încă un argument, apoi de răspuns la două obiecțiuni posibile și în sfârșit de examinat câteva hotărâri judecătorești.

Argumentul:

22. *Sistemul contrar celui ce susținem, transformă o dispozițiune [prohibitivă a legii într'una supletivă].— Se cunoaște elementara deciziune a legilor în legi supletive și legi imperative sau prohibitive.*

Se numesc legi *imperative* sau *prohibitive* acelea cari îngrădesc libertatea de activitate a individului, poruncind sau oprind ceva. Legea care impune serviciul militar cetățenilor în vârstă de

21 ani, e o lege imperativă; legile penale cari interzic comiterea de infracțiuni, sunt legi prohibitive, etc.. In acest caz, modul de exprimare al legiuitorului e următorul: vor face serviciul militar...; nu este ertat a comite cutare fapt.. (furt, abuz de încredere, etc.).

Înțelegem prin legi supletive cu totul altceva. Se știe că în general regularea raporturilor dintre oameni e lăsată la libera voință a indivizilor. Scopul fiecărei societăți organizate fiind dezvoltarea cât mai desăvârșită a individualității fiecărui membru care compune această societate — și ca corolar propășirea chiar a societății însăși — e natural ca legea să nu intervină decât atunci când libertatea fiecărui individ în tendința ei de expansiune devine incomodă pentru alți indivizi și deci periculoasă pentru societate. Prin urmare, în principiu, libertate de activitate; prin excepție, restrângere a acestor libertăți prin legi prohibitive și imperative. Se întâmplă însă uneori, ca cineva, în cercul chiar în care libertatea sa se poate mișca, și în care inițiativa sa nu ar găsi nici o piedică, să neglijeze de a-și manifesta voința. Nimic mai simplu, s'ar putea obiecta, rămâne în neactivitate. Ei bine, aceasta nu e posibil, fiindcă sunt unele împrejurări când o situație juridică există, când un raport de drept e necesar. Spre exemplu, două persoane se căsătoresc. Ce se face cu bunurile femeii? Soții puteau spune bunăoară că aceste bunuri vor fi do-

1) Vezi *Dreptul* No. 69 din 1910.

tale, sau parafernale, că imobilele nu se vor putea aliena, sau se vor putea aliena de ambii soți, etc. Dar dacă ei nu au spus-o în momentul căsătorii? Să o spună mai târziu, nu se poate, de oarece contractul bănesc de căsătorie trebuie făcut mai înainte de celebrarea cununiei. Și bunurile femeii trebuie să fie într-o oarecare condiție, raporturile soților relativ la aceste bunuri trebuiesc fixate. Ce e de făcut? Ei bine, în prevederea unor asemenea cazuri, când oamenii nu au profitat de permisiunea ce le dă legea și nu și-au manifestat voința, legiuitorul face legi cari să reguleze raporturile dintre ei, legi cari se numesc *supletive*, fiindcă suplinesc voinței părților. Prin aceste dispoziții, însă, legiuitorul tot voința părților o respectă (nu o îngrădește așa cum face prin legile imperative și prohibitive), fiindcă nu face altceva decât să reproducă voința presumată a lor, edictând reguli pe cari le-ar fi edictat părțile dacă și-ar fi dat osteneala.

Dacă așa stau lucrurile, să ne întrebăm, ce fel de lege e dispoziția art. 409 pr. civilă, de care ne ocupăm?

Credem că ne găsim fără nici o îndoială în fața unei legi prohibitive. Iată conținutul său: este în general permis oricărui debitor de a-și expune toate bunurile sale pentru despăgubirea creditorului în caz de neexecutare a îndatoririlor sale, după cum e permis și oricărui creditor să urmărească și să vândă pentru îndeșularea sa toate bunurile debitorului său. Când însă debitorul e un funcționar al Statului, *este interzis* unui creditor obișnuit să urmărească leafa debitorului său, pentru acest debitor *este oprit* a-și angaja leafa pentru despăgubirea acelui creditor. Motivul pentru care această prohibiție e edictată de legiuitor l-am văzut și discutat mai sus; pentrucă e contra ordinii publice, pentrucă interesul general reclamă protecția funcționarului pe acest teren, etc.

Dacă am admite teoria contrară celei ce susținem, iată care ar fi caracterul dispoziției art. 409: Este în general permis oricărui debitor de a-și expune toate bunurile sale pentru despăgubirea creditorului în caz de neexecutare a îndatoririlor sale, după cum e permis și oricărui cre-

ditor să urmărească și să vândă pentru îndeșularea sa toate bunurile debitorului său.

Când însă debitorul e un funcționar al Statului, și când în actul de împrumut nu s'a prevăzut nimic în ce privește urmărirea lefei în caz de neexecutare, ei bine, în acest caz și numai în acest caz, leafa este sustrasă urmării creditorului. Cu alte cuvinte, art. 409 pr. civ. nu ar dispune decât în lipsă de manifestare a voinței părților, nu ar fi decât o lege *supletivă*. Imediat însă ce părțile au prevăzut, îndată ce au zis «leafa se poate urmări pentru a treia parte» sau altă formulă identică, având de scop a eluda dispozițiunile acestui articol¹⁾, efectul e acelaș, legea se dă de o parte, așa cum fac toate legile supletive, pentru a face loc voinței atotputinte a contractanților.

Ar urmă, conform acestei teorii, că singurul lucru ce legiuitorul a voit să facă, a fost să previe intențiunile unui funcționar prevăzător care are dorința să se oblige, dar, pentru a-și asigura ziua de a doua zi, pune cu consimțământul creditorului la adăpost de orice urmărire leafa sa²⁾. În loc ca el să mai aibă grija a prevedea o asemenea clauză în contract, legiuitorul a făcut-o în locul lui. Acesta ar fi singurul scop pe care art. 409 îl urmărește: să scutească pe funcționarul ce vrea să scape de urmărire leafa sa de a prevedea în contract o asemenea clauză.

În ce privește pe funcționarul care nu are acest interes, și care vrea, fie în mod spontan, fie din cauza constrângerii creditorului, să lase apunamentele expuse urmării, față de acesta, art. 409 nu are nici o putere, acest articol și-a îndeplinit rolul de lege supletivă, aplicațiunea lui fiind subordonată condiției «dacă părțile nu vor prevedea contrariul prin contract», misiunea sa este realizată, îi rămâne să se retragă.

Vrea să zică, asta e protecția de care vorbea d-l ministru al justiției în expunerea de motive, și pe care o prezintă ca absolut necesară pentru a asigura Statului funcționari buni și preocupați

1) Bunăoară: «recunosc că am primit alimente», cu toate că nu e adevărat.

2) Rămâne întrebarea dacă o asemenea sustragere din gajul creditorului a unei valori, chiar cu consimțământul acestuia, nu ar oferi dificultăți. Socotim că e posibilă, cu toate obiecțiunile ce se aduc în contra acestei soluții.

pe cât posibil numai de atribuțiunile lor. Nu. Orcare ar fi procedul cu care unii interpreți au distins în mintea legiuitorului o asemenea intențiune, noi îi contestăm perfecțiunea.

Mai întâiu, unde s'a mai văzut o lege supletivă a cărei aplicațiune este garantată de o sancțiune. Știam că legea supletivă nu are decât o aplicație condițională. Exemplu: *Dacă* soții nu au prevăzut nimic, regimul bunurilor va fi, spre exemplu, acel al separațiunei. Când însă părțile au prevăzut altfel, voia lor se va face. Atât și nimic mai mult. S'ar putea oare concepe o lege supletivă redactată așa: «*Dacă* soții nu au prevăzut nimic, regimul bunurilor va fi acel al separațiunei. Când însă ei au convenit altfel, atunci această convenție a lor *este nulă*». Evident că nu. Această sancțiune adăogată, ar transforma imediat caracterul dispozițiunei. Dacă legea ar fi redactată astfel, concluzia forțată ar fi: legea vrea ca regimul să fie acel al separațiunei, ea oprește orce alt aranjament, prin urmare e vorba de o *lege imperativă*. Fiindcă are caracteristica orcărei legi imperative și prohibitive: de a fi prevăzută de o sancțiune, care poate constă într'o depeapsă (legile penale) sau în nulitatea actului făcut în disprețul lor, etc. — ceeace nu se poate concepe la o lege supletivă.

Or, tocmai acesta e cazul cu dispoziția art. 409 pr. civ. După ce afirmă că nu se pot urmări lefurile decât *pentru alimente*, etc., art. 410 adaogă: *este nulă* orce urmărire făcută contra prescripțiunilor de față.

Să ni se arate o a doua lege supletivă ca aceasta. Inutil a-și da cinevă osteneală, fiindcă sfatul «caută și vei găsi» nu duce în speță la nici un rezultat.

Art. 409 e o lege imperativă. Legea, pentru anume motive, *voește* un lucru, ea nu lasă joc liberei voințe a părților. Voește ca acel ce a procurat alimente, și numai acela să poată urmări o treime din leafă. Particularii nu pot dispune *pe față* în contra lezei, zicând: voim ca și alt creditor să urmărească această treime. Dar nu pot nici *pieziș* dispune contra acestei legi zicând: voim ca cutare creditor ordinar să-l transformăm într'o persoană care a procurat alimente, pentru a o pune în condițiunile lezei în măsură de a ur-

mări acea porțiune din leafă. Fiindcă creditorul ordinar nu e un creditor alimentar, și voința părților nu poate face această transformare în scopul de a eludă legea.

Inscrisul deci prin care debitorul urmărit recunoaște că a primit alimente, în caz când ar fi simulat, ar fi făcut în fraudă lezei, fiindcă spre a eludă legea, a voit să transforme un creditor ordinar într'unul pentru alimente, și deci răsturnarea lui cu martori nu poate fi împiedicată.

Trec acum la o primă obiecțiune ce s'ar putea face.

23. *Sistemul ce susținem nu sacrifică pe creditor*. — În sfârșit, să nu se spună că interpretarea noastră a art. 409 ar sacrifică pe creditor. Căci obiecție s'ar putea face de unii cari nutresc sentimente favorabile pentru creditori, punându-se în divergință de păreri cu codul nostru, care are de principiu să apere pe debitor.

Cum, ar putea zice dâșii, un creditor care a dat bani, care n'a împrumutat poate decât fiindcă debitorul a semnat cu mențiunea «pentru alimente», știind că numai așa va putea reintra în banii săi, de oarece debitorul său e funcționar și nu are altă avere, să se vadă debutat în urmărire pe motiv că el nu a procurat alimente, ci a dat bani?

Să ne înțelegem. Recunosc că creditorul, în sistemul nostru, este acel de obicei sacrificat, că îngrădirile cu cari legea îi restrânge realizarea dreptului — corelativ al mijloacelor de cari dispune debitorul pentru a scăpă de executare, sau în orce caz a face această executare anevoioasă și costisitoare — îi face situația foarte grea, așa de grea chiar că cel mai bun consiliu ce poate da un practician cetățeanului pașnic și neobișnuit cu judecățile, e să nu dea bani cu împrumut. Economiile unei vieți întregi, adunate ban cu ban de un muncitor care vrea să-și asigure bătrânețele obosite, sunt uneori cheltuite cu ușurință admirabilă de un debitor nepăsător. Când e vorba de plată, te trimite la patrimoniul său, ca și când nu el s'a împrumutat, ci acest patrimoniu. Și el continuă să se plimbe liber, independent și fără griji, — fiindcă debitorul care se împrumută și nu plătește, de cele mai multeori nu are griji. Pentru ca să i se întâmple ceva care

să-l deranjeze, trebuie ca să fi săvârșit vre-un fapt penal, trebuie, spre exemplu, să fi decis pe creditor făcând să nască o amăgire în paguba averei lui, sau făcând să treacă de adevărate fapte mincinoase, sau luându-și nume sau calități mincinoase, sau întrebuițând uneltiri viclene ca să înduplece pe cineva a crede vre-o întreprindere mincinoasă, etc., trebuie, cu alte cuvinte, să fi comis o înșelăciune sau altă infracțiune. Și chiar atunci e întrebarea dacă închisoarea ce suferă — sau amenda în cazul unor instanțe indulgente — e în stare să compenseze pierderea pe care bietul creditor o încearcă prin dispariția unor economii agonisite cu atâta amar. E destul să reamintim câteva întâmplări ca afacerea Crawford, crackul Rochette, pentru ca reflexiunea să nu pară exagerată.

În afară însă de acest dezagreabil incident ce poate uneori modifica viața debitorului — incident pe care mulți debitori știu să-l evite, alegând fisurile codului penal printre cari să se poată strecură — nimic nu-l mai incomedează. Cel mult, dacă e foarte susceptibil, poate să nu-i convie termenul de deconfitură, pe care unul sau două articole din cod îl întrebuițează pentru a-i desemna situația. Dar atât. Și dacă se mai întâmplă ca acest debitor să-și fi alienat bunurile pentru a le sustrage dela urmărirea creditorilor, dar în realitate să le păstreze, fie în natură, fie contravaloarea lor în monedă, lucrul e și mai revoltător. Legea acordă, e drept, acțiunea pauliană. Și la școală se spune, e adevărat: «Creditorul are mijlocul de a readuce în patrimoniul debitorului bunurile eșite prin fraudă». Aceasta e teoria. Se face știință la școală. Când e vorba să se facă artă, să se aplice principiile la fapte concrete, să se facă practică, câte dificultăți pentru ca o acțiune pauliană să reușească. Să se citeze numai câte la sută din acțiunile pauliane sunt admise de instanțele judecătorești. Nu cunosc vre-o statistică asupra acestui punct, dar îmi imaginez că dacă sunt câteva la sută, e mare lucru. Și doar nu vor fi 90 și mai bine de persoane cari să suporte greutățile și cheltuelile unui proces numai pentru plăcerea de a intentă acțiuni de șicană.

Nu făceau oare bine Romanii cari admiteau

execuția asupra persoanei, cari pedepseau cu infamia pe debitorul ce suferea *venditio bonorum*, etc.? Răcoreala închisorilor aveă probabil o influență binefăcătoare asupra ideilor debitorului și prin aceasta grăbea plata și împedica recidiva. Și nu are dreptate d-l Tanoviceanu când cere «Ori închisoare pentru datorii, ori faliment pentru civili»?

Dar în cazul de care ne preocupăm, unde creditorul de cele mai multeori nu e un modest muncitor care își plasează economiile, ci un creditor uzurar, de ce s'ar putea plânge acest creditor? Din donă una, sau n'a dat alimente, ci bani, și atunci e victima propriei sale greșeli. Legea i-a spus: nu da bani funcționarului care n'are avere, căci nu poți să-i urmărești leafa. De ce n'a ascultat legea? În dorința de a-și plasa capitalul la un debitor sigur, a recurs la funcționar (căci leafa funcționarului îi oferă o garanție sigură, o poate popri în mâinile Statului, care e totdeauna solvabil, și o poate popri până la complecta satisfacere), a nesocotit legea și, în scopul de a-i eluda dispozițiunile, a scris în act că a dat alimente, cu toate că nu e adevărat. Cu chipul acesta, a voit a-și asigura o garanție foarte eficace, de oarece are drept gaj o treime a lefei asupra căreia nu vor mai fi concurenți.

În cazul acesta, el e vinovat că a voit să eludeze legea pentru a-și satisface interesele, și de aceea nu are de ce se plânge în caz când judecata, desbrăcându-l de haina cu care pe nedrept s'a investmântat, va restabili lucrurile, constatând că creditorul, pentru a intra la un ospăț la care nu eră poftit, și-a pus o haină ce nu-i este dat să poarte, și care aparține numai la o anumită categorie de persoane.

Sau — și aceasta e a doua ipoteză — a dat cu adevărat alimente. Atunci debitorul — cu toate că i s'a acordat dovada cu martori pe baza afirmației sale că actul are o cauză simulată care are de scop o fraudă la lege — nu va putea face dovada contrarie și în orice caz prin contravoadă, dacă e nevoe, creditorul va restabili cu ușurință faptele¹⁾.

(Va urmă).

1) Cu ușurință, fiind vorba a se dovedi, nu un singur fapt, ci o serie de fapte materiale (procurare de alimente), fapte vizibile, și pe care o mulțime de persoane sunt în măsură a le cunoaște. Cum vedem, în acest caz, care se întâmplă numai dacă martorii debitorului sunt mincinoși, se impune creditorului o dovadă mai mult, atunci când dânsul aveă tot dreptul să pretindă ca actul să-i ajungă. Tribunalul însă are mijlocul să răsplătească reaua credință a debitorului cu cheltueli și daune puse în sarcina sa. Sistemul acesta este totuș mai favorabil creditorului decât acel susținut de unii autori, cari pretind ca el singur să facă dovada creanței sale, cu toate că are act (*infra*, No. 20).

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 21 Septembrie 1910

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Eforia spitalelor civile din București cu Ceata moșnenilor Codești și alții

PERIMARE — HOTĂRNICIE. — CERERE DE CONFIRMARE. — DACĂ E SUPUSĂ PERIMĂREI. — ART. 257 PR. CIVILĂ. — ART. 19 ȘI 30 DIN REGULAMENTUL HOTĂRNICILOR.

Cererea de confirmare a unei hotărnicii, având caracterul unei acțiuni, este cuprinsă în termenii generali ai art. 257 pr. civilă, și ca atare susceptibilă de perimare.

No. 465. — Casată, în urma recursului făcut de Eforia spitalelor civile din București, sentința tribunalului Buzău, No. 25 din 1901, dată în proces cu Ceata moșnenilor Codești și alții.

S'au ascultat: d-l avocat A. Cerban, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat V. Antonescu, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat :

«Violarea art. 257 pr. civ. și greșita interpretare a art. 12 combinat cu art. 30 din regulamentul de hotărnicii.

«In adevăr, în fapt, se constată că moșnenii Codești, Minculești, Popești și Isbășoi au depus spre confirmare, în anul 1879, la tribunalul Buzău, hotărnicia și planul Muntelui Monteoru, la care cerere Eforia a făcut contestație. Procesul a fost suspendat la 1881 și a rămas în nelucrare până la 16 Noembrie 1909., când Eforia a cerut perimarea cererii moșnenilor. Tribunalul respinge cererea Eforiei, pe motiv că cererea de confirmare nu ar fi o acțiune în sensul art. 257 pr. civilă, ci un act de administrație.

«Judecând astfel, violează dispozițiile suszisiului articol și stabilește distincțiuni acolo unde nu sunt, fiind cunoscut că prin cuvântul «acțiune», care nu e sacramental, se desemnează orice cerere adresată justiției pentru exercițiul unui drept oarecare.

«Exces de putere, când se afirmă că cererea de confirmare, dacă nu e însoțită de o acțiune în revendicare, nu e propriu zis o acțiune, și deci n'ar intra în cadrul art. 257 pr. civilă.

«Judecând tu acest mod, tribunalul înlătură posibilitatea facerii contestațiilor la cereri de confirmări, în caz când nu s'a făcut vre o acțiune în revendicare.

«Greșită interpretare a art. 19 din regulamentul de hotărnicii. Tocmai din termenii acestui articol rezultând că alături de cererea de confirmare, trebuie făcută și o cerere de revendicare, când se revendică ceva, dovadă că cele două cereri sunt cu totul distincte, având fiecare un obiect deosebit. Și apoi, din moment ce părțile sunt citate spre a declară mulțumire sau nu pe lucrarea făcută, hotărnicia ce se dă contradictoriu nu e un simplu act de administrație, cum pretinde tribunalul».

Având în vedere sentința adusă în recurs, din care rezultă că recurenta Eforia spitalelor civile a cerut a se declară perimată hotărnicia muntelui Monteoru depusă spre confirmare în anul 1870 de către intimatele cete de moșneni Codești, Minculești, Popești și Isbășoiu, întrucât au trecut mai mult de doi ani dela cel dintâu act de procedură; că, această cerere a fost respinsă de

tribunal ca inadmisibilă, pe motiv că confirmarea unei hotărnicii nu se poate socoti ca o acțiune în judecată, ci ca un act de administrație, care nu este coprinsă în art. 257 pr. civ.;

Considerând că confirmarea unei hotărnicii, constituie o adevărată instanță, fie că există sau nu contestație din partea vre-unui vecin, de oarece pentru ea să se poată ajunge la definitivă confirmare a unei hotărnicii, începută prin depunerea ei în acest scop, trebuie să fie legată instanța prin citarea părților în instanță, care se termină printr'o hotărâre, putând avea loc cu această ocazie și debateri contradictorii, astfel că nu se poate socoti confirmarea unei hotărnicii ca un simplu act de administrare, după cum afirmă tribunalul, că din contră având și ea caracterul unei acțiuni, este coprinsă în termenii generali ai art. 257 pr. civ., și prin urmare susceptibilă de perimare;

Considerând că, așa fiind, și tribunalul respingând ca inadmisibilă cererea de perimare a recurente Eforiei pe motiv că confirmarea unei hotărnicii nu se poate socoti ca o acțiune, ci ca un act de administrare, a violat art. 257 pr. civ. și a interpretat greșit art. 19 și 30 din regulamentul hotărnicilor, prin urmare motivul de casare invocat este întemeiat și sentința supusă recursului urmează să fie casată.

Pentru aceste motive, casează.

SECȚIUNEA III

Audiența dela 19 Decembrie 1909

Președinta d-lui G. P. Petrescu, președinte

P. D. Movilă cu Primăria comunei Călărași

COMTABILITATEA GENERALĂ A STATULUI.—CASIER COMUNAL.—PLATĂ EFECTUATĂ PE SIMPLA ORDONANȚĂ A PRIMARULUI.—RĂSPUNDERE.—ART. 213 DIN LEGEA CONTABILITĂȚEI GENERALE.

COMTABILITATEA GENERALĂ A STATULUI.—COMUNĂ.—NEAPROBAREA NOULUI BUDGET.—CHELTUELI ORDINARE.—ART. 204 DIN LEGEA CONTABILITĂȚEI GENERALE.

1° Potrivit dispozițiilor art. 213 din legea contabilității generale a Statului, nici o plată din casa comunală neputându-se face decât în virtutea unei ordonanțe emisă de primar asupra unui credit regulat deschis, urmează că atunci când un casier comunal face o plată pe baza numai a ordonanței primarului, lipsită însă de un credit regulat deschis, rămâne răspunzător de plata efectuată.

2° Dispozițiunile art. 204 din legea contabilității generale a Statului, potrivit cărora, în caz când budgetul unei comune n'a fost aprobat înainte de deschiderea exercițiului, veniturile și cheltuelile din budgetul precedent continuă până la aprobarea budgetului celui nou, se aplică numai în ceea ce privește cheltuelile ordinare, necesare pentru mersul serviciului, iar nu și la cele create

prin bunul plac al primarului și neaprobată de autoritatea superioară.

No. 400.— Respins, ca neintemeiat, recursul făcut de P. D. Movilă contra deciziunii Inaltei Curți de conturi, cu No. 639 din 1908, dată în proces cu primăria comunei Călărași.

S'au ascultat: d-l avocat N. Polizu-Micșunești, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l procuror general C. R. Manolescu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Violarea art. 96, 204 din legea contabilității publice și a art. 26, 61 din legea Curței de conturi.

«În adevăr, conform art. 204 din legea contabilității, când dintr'o împrejurare oarecare, bugetul unei comune nu a fost aprobat, cheltuielile se efectuează după bugetul anului precedent, fără a distinge între cheltuielile urgente, necesarii, etc., și art. 96 din aceea lege face răspunzători numai pe ordonatori de plățile ordonate. Astfel că Curtea de conturi, prin violarea acestor texte, mă condamnă pe mine, simplul casier plătitor, pentru sumele ordonate de primar conform bugetului anului precedent.

«De asemenea, conform art. 26 și 61 din legea Curței de conturi, pentru deficiențele constatate în conturile comunale, cum e în speță, această Inaltă Curte nu poate decât să pronunțe declarațiunile, ca corp de control, și numai contra ordonatorilor.

«Frin violarea deci numai a acestor texte de lege, Curtea de conturi se pronunță ca instanță judecătorească și mă condamnă pe mine la plata sumei de lei 12.390 bani 25».

Având în vedere că, din decizia No. 639 din 1908 a Curței de conturi, atacată prin recursul de față, rezultă că, în anul 1906, primarul comunei Călărași, C. Nenișor, profitând de împrejurarea că bugetul comunei nu era încă votat, a ordonat suma de 11.911 lei, 05 bani pentru drepturi așa zise dobândite, și suma de 479 lei, 20 bani peste prevederile bugetare; că, casierul P. D. Movilă, recurentul de azi, a achitat sumele din acele ardonanțe, deși emise fără credite regulat deschise, lucru pentru care Curtea de conturi, prin decizia în discuțiune, l'a condamnat la plata acestei sume către casa comunală Călărași, în prejudiciul căreia plata se efectuase;

Considerând că art. 213 din legea comptabilității generale a Statului, prevede că nici o plată din casa comunală nu se va putea face decât în virtutea unei ordonanțe, emisă de primar asupra unui credit regulat deschis;

Considerând că, în speță, un asemenea credit nu a existat, de oarece deși a fost înscris în bugetul anului 1906 un credit pentru plata sumelor de mai sus, însă Ministerul de interne l'a șters, mulțumindu-se numai a mări suma prevăzută pentru deschiderea de credite suplimentare, dar și aceasta n'a folosit la nimic, căci acele credite s'au cheltuit pe alte trebuințe, fără să se acopere din ele ceea ce neregulat se plăti de casierul Movilă;

Considerând că astfel fiind, acest casier a rămas răspunzător de o plată efectuală pe baza unei ordonanțe lipsită de un credit regulat deschis;

Considerând că, art. 204 din legea compt. pe care Movilă îl invoacă în apărarea sa și care zice că, în caz când bugetul unei comune, dintr'o împrejurare oarecare, n'a fost aprobat înainte de deschiderea exercițiului, veniturile și cheltuielile ordinare din bugetul precedent continuă până la aprobarea bugetului celui nou, nu apără de răspundere pe recurent, de oarece, după cum constată Curtea de conturi, autorizarea continuării cu bugetul anului precedent se referă la cheltuielile ordinare, necesare pentru mersul serviciului, iar nu la cele de natura celor plătite de recurent, create prin bunul plac al primarului, și neaprobată de autoritatea superioară;

Considerând, prin urmare, că decizia Curței de conturi, atacată prin recurs, face o bună aplicațiune a legii comptabilității, și că, așa dar, motivul de recurs formulat contra ei n'are nici un temei legal.

Pentru aceste motive, în unire cu concluziunile ministerului public, respinge.

Observație.— Din interpretarea pe care Inalta Curte o dă, prin această decizie, textelor legii comptabilității publice și a legii Curței de conturi, rezultă că casierii plătitori, când efectuează o plată, nu au a verifica numai existența și regularitatea extrinsecă a ordonanțelor de plată, ci au a controla chiar existența valabilă a creditului în baza căruia aceste ordonanțe au fost emise.

Datoria lor de investigațiune în acest sens, trebuie să meargă chiar până acolo, în cât, atunci când li se cere o plată în baza unei ordonanțe emise asupra unui credit excepțional deschis conform art. 204 legea comptabilității, dânsii au a aprecia dacă creditul a fost deschis pentru cheltuieli ordinare sau nu, și numai în urmă să efectueze plata.

Asupra aceleași chestiuni de drept public financiar a se vedea decizia consiliului de stat din Franța din 12 Iulie 1907 (Daloz, *Recueil pratique*, 1909. 3. 25), cu savantele concluziuni ale d-lui Romieu, comisarul guvernului, precum și examenul doctrinal făcut de d-l Moy asupra acestei decizii, în *Revue critique de legisl. et jurispr.*, tom. XXXVIII, pag. 395 (Iulie-August 1909).

N. P. M.

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIUNEA IV Aadiența dela 21 Ianuarie 1910

Președinta d-lui V. Dumitrescu, judecător-unic

Maria Arcadescu Preoteasa cu Direcția generală C. F. R.

ACCIDENT.— CĂILE FERATE.— DAUNĂ.— PREJUDICIU.— CULPA DIRECȚIUNEI.— DACĂ TREBUE STABILITĂ.— ART. 998, 999, 1000 ȘI 1001 C. CIV.

ACȚIUNE ÎN DAUNE.— SUMĂ GLOBALĂ.— DACĂ JUSTIȚIA O POATE TRANSFORMA ÎN PENSIUNE PERIODICĂ.

1° Cu toate că din dispozițiunile art. 998 și 999 cod. civ. rezultă că, pentru a putea fi cineva obligat să repare prejudiciul cauzat prin fapta sa, trebuie mai întâiu dovedită culpa celui ce a cauzat

fapta prejudicială, totuș atunci însă când e vorba de responsabilitatea patronului pentru faptul cauzat de lucrurile puse sub paza sa, sau de oamenii cari lucrează sub ordinul și în serviciul său, culpa este presupusă de lege și ca atare nu mai trebuie dovedită, patronul fiind direct responsabil de fapta prepușilor săi sau cauzată de lucrurile și mașinele puse sub paza sa, întrucât art. 1000 și 1001, în deosebire de textele de lege cuprinse în art. 998 și 999, nu cere ca condiție a reparării prejudiciului dovedirea culpei și din partea patronului.

2° În principiu, neputându-se schimba după cererea pârâtului obiectul unei acțiuni, reclamantul fiind în general arbitru al cererii sale, armează că dacă într'o cerere de daune reclamantul formulează pretenția sa într'o sumă globală, justiția nu poate, după cererea pârâtului, a o transforma într'o pensie periodică.

No. 35.— S'au prezentat : reclamanta Maria Arcadescu Preoteasa, asistă de d-l avocat V. Duculescu ; pârâta Direcția generală C. F. R. prin d-l avocat Gr. Maniu.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea intentată de Maria Arcadescu Preoteasa, cu petițiunea înregistrată la 32365 din 1908, în contra direcțiunii generale a C. F. R., prin care cere ca aceasta să fie condamnată la plata sumei de 50.000 lei, daune care i s'au ocazionat prin călcarea și omorârea fiului său Ion Arcadescu în seara zilei de 17 Maiu 1908 ;

Având în vedere că din extractul de naștere și actul de deces ale lui Ion Arcadescu, cât și din procesul-verbal al sub-comisarului de poliție C. M. Oprescu din 17 Maiu 1908, aflate la dosar, se stabilește calitatea reclamantei, încetarea din viață a fiului său, cât și existența accidentului ; că, anume o locomotivă izolată a trenului 659 București-Buzău, pe când manevră în gara Ploești, a călcat în seara zilei de 17 Maiu 1908, pe Ion Arcadescu, agent veterinar la serviciul de desinfectare al vagoanelor, tăindu-i picioarele și strivindu-i mâna stângă, din care cauză a și încetat din viață, câteva ore după întâmplarea accidentului ;

Având în vedere că, prin jurnalul tribunalului din 15 Ianuarie 1909 și 1 Octombrie 1909, s'a admis pentru dovedirea accidentului și proba cu martori, cât și contraprobă ; iar martorii de ambele părți, au fost ascultați în conformitate cu art. 196 pr. civ. ;

Având în vedere că, mai înainte de a examina depunerile martorilor audiați, spre a constata existența vre-unei culpe, este necesar a examina chestiunea responsabilității direcțiunii C. F. R., independent de exis-

tența acestei culpe, adică dacă simplul raport stabilit dela cauză la efect, nu este suficient pentru a justifica cererea de daune ;

Considerând că teoria responsabilității omului, pentru prejudiciul adus altora prin greșeală, neglijența sau imprudența sa, este bazată pe culpa aquiliană și-si trage sursa din art. 998 și 999 cod. civ., teorie indiscutabilă când prejudiciul este cauzat de fapta omului, fie *in committendo*, fie *in omittendo* ;

Considerând însă că, în articolul următorul 1000 cod. civ. legiuitorul declară pur și simplu responsabil pe om și de lucrurile care sunt sub paza sa și, spre deosebire de primele două articole, nu mai vorbește nici de greșeală, nici de neglijență sau imprudență, este necesar a examina acest articol, pentru a vedea dacă în sistemul legislațiunii noastre și, în lipsă de lege specială, teoria responsabilității contractuale nu-si are sursa chiar în acest articol din codul civil ;

S'a susținut de unii că cuvintele «lucrurile ce sunt sub paza noastră» s'ar aplica numai la animale și confuziunea ar proveni din termenii întrebuințați cari, cu drept cuvând, s'ar aplica numai la animalele care sunt ținute de obicei sub paza directă a omului. Un argument istoric se mai aduce în sprijinul acestei teorii, anume că în vechiul drept francez nu se cunoștea decât responsabilitatea rezultând din daunele cauzate de animale și ruinele unui edificiu, iar la creațiunea codului Napoleon, extensiunea mașinelor era pe o scară atât de mică încât legiuitorul nu a putut să le aibă în vedere.

Credem totuș că cuvintele «de lucrurile» se aplică la tot felul de alcătuiți de mașini de care omul se servește, căci dacă legiuitorul ar fi avut în vedere numai animalele, cuvântul de lucruri ar fi fost impropriu ; apoi, ce ne-voe ar fi avut legiuitorul să vorbească de aceasta în acest articol, când de acest fel de responsabilitate se ocupă în articolul următor 1001 cod. civ. ? Un argument de tradiție istorică și mai veche se poate aduce în sprijinul acestei din urmă teorii a responsabilității «ob rem» și anume că există și în dreptul roman : *omnis noxalis actio caput sequitur* ;

Considerând dar că art. 1000 cod. civ. își are aplicațiunea și la prejudiciul cauzat de mașinele de care omul se servește, din contextul chiar al acestui articol se vede că legiuitorul nu subordonează această responsabilitate vreunei condițiuni, ca în cazul articolelor precedente ; că, nu se poate suține că și în acest caz trebuie dovedită existența unei culpe, căci legiuitorul ori de câte ori a pus această condițiune, a spus-o lămurit, astfel în ipoteza art. 998, 999, 1012 cod. civ. care vorbește de prejudiciul cauzat prin ruina unui edificiu, pe când a *contrario* în art. 1000 și 1001, legiuitorul nu spune nimic, deci în aceste ipoteze există o prezumție legală de culpă, în afară de orice dovadă.

Intr'adevăr, această teorie pe lângă că cadrează per-

fect cu exigențele timpului modern, nu este lipsită de temeinicie.

Cu progresul civilizației din timpurile din urmă, în dezvoltarea imensă a industriei, există numeroase alcătuiți de mașini periculoase, cari fac ca existența omului să fie periclitată în fiecare moment. Este omul în totdeauna în măsură de a dovedi culpa aceluia care uzează de dânsule, și chiar în lipsă de culpă vizibilă, este în măsură în totdeauna de a evita consecințele, grave de multe ori iremediabile ale acestor aparate uneori necunoscute pentru dânsul.

Responsabilitatea patronului unor asemenea mașini, sau industriei, își are sursa nu în greșeala comisă, ci în pericolul constant creat prin introducerea lor în mijlocul semenilor săi. Omul este slab, nu perfect și în neputință de a se apăra în totdeauna suficient în contra forțelor vii ale naturii servite de dânsul, sub forma a diferitelor alcătuiți de mașini sau industriei periculoase. Atunci când amenințat în evoluțiunea sa liniștită, cade victima unor asemenea invențiuni, este just a se presupune că culpa din partea celui care uzează de dânsule, și a se repară prejudiciul cauzat; iar pierderea este larg compensată prin profitul imens pe care ele îl aduc patronului și întregii omeniri în calea largă a progresului și a civilizației.

Având în vedere că totuși, în afară de aceste considerațiuni, este util de a examina răspunderea direcțiunii Căilor Ferate Române și în ipoteza prevăzută de art. 998 și 999 cod. civ.;

Având în vedere că, pentru dovedirea culpei direcțiunii C. F. R., au fost ascultați martorii de ambele părți ale căror depozițiuni urmează a le examina;

Având în vedere că, din depunerile martorilor, rezultă că accidentul s'a întâmplat seara după aprinsul lumânărilor, și pe linia drumului de fier la un loc unde nu eră vre-o trecere; că, pe de altă parte, mașina izolată care manevră, deși aveă felinarele reglementare de culoare roșie și deși semnalele erau în regulă, totuși nu eră însoțită de nici un pilot, fapt afirmat de Iosef Blimel șeful gărei de tiraj din Ploești, G. Boem, G. Scorțeanu, cari au auzit vorbindu-se de aceasta printre funcționarii gărei, și martorul T. Predescu, care se găseă chiar pe mașină, în momentul accidentului;

Considerând că, faptul ca o mașină izolată să circule noaptea pe linie, fără să fie însoțită de un pilot, denotă o neglijență din partea direcțiunii C. F. R., pilotul având sarcină de a observa dacă linia este liberă, obligație cu atât mai necesară noaptea și într'o gară mare unde personalul de serviciu este destul de numeros; că, deși s'a afirmat că în gara Ploești nu eră obiceiul să se pună pilot, ci numai la București, aceasta nu face dovadă că și la Ploești, unde circulația este destul de mare, nu era necesar să fie un pilot ca și la București. Din contră, este de presupus, că dacă există un pilot care să ob-

serve pe Arcadescu pe linie, accidentul poate nu s'ar fi întâmplat;

Având în vedere că martorii propuși de direcțiunea C. F. R. afirmă că Arcadescu eră în stare avansată de ebrietate atunci când s'a întâmplat accidentul, fapt contrazis de martorul G. Boem, care afirmă că cu o jumătate oră înainte de accident Arcadescu a târguit dela dânsul din prăvălie și nu eră beat;

Considerând că, totuși, în ipoteza când ar fi constant că Arcadescu ar fi fost beat, dacă locomotiva ar fi fost însoțită de un pilot care să-l observe, poate că accidentul nu s'ar fi întâmplat, deci responsabilitatea direcțiunii C. F. R. n'ar fi decât atenuată în măsura culpei lui Arcadescu;

Considerând dar, că în această ipoteză, urmează a aplica teoria culpei comune și a considera direcțiunea C. F. R. responsabilă în proporțiunea acestei culpe;

Considerând că, în ce privește quantumul daunelor, că reclamanta cere suma de 50.000 lei, iar direcțiunea C. F. R., nu admite în subsidiar decât plata unei pensiuni viagere;

Considerând că, altele sunt efectele condamnățiunii la o sumă globală decât la o pensie, și că, în principiu, nu se poate schimbă după cererea pârâtului obiectul unei acțiuni, reclamantul fiind singurul arbitru al cererei sale;

Considerând că, în ce privește suma la care urmează a fi condamnată direcția C. F. R., suma de 50.000 lei, găsiind-o exagerată, apreciind în proporția responsabilității direcțiunii C. F. R. și a ajutorului pe care Maria Arcadescu Preoteasa îl puteă aveă dela fiul său, o reduce la suma de 8000 lei;

Pentru aceste motive, admite în parte acțiunea.

Semnat: V. Dumitrescu.

Observațiune.— Asupra responsabilității întemeiate pe art. 1000 și 1001 cod. civ. a se vedeă D. Alexandresco, tom. V, pag. 560 urm., cum și autoritățile citate de acest autor. Cpr. G. Danielopol, *Dreptul* No. 68 din 1903.

S. R.

BULETINUL PUBLICAȚIUNILOR JUDICIARE

Președintele tribunalului Dâmbovița

PUBLICAȚIUNE

No. 31206. — 1910 Septembrie 3.

Conform art. 14 din regulamentul de administrațiune publică pentru serviciul Portăreilor, se publică spre generala cunoștință că orice persoană care ar aveă vreo pretențiune contra garanției ipotecare inserisă la acest tribunal sub No. 15 din 1898, pentru postul de portărel al defunctului Petre Popescu, să-și prezinte reclamațiunea sa la acest tribunal, în termen de trei luni dela data acestei publicațiuni, căci după expirarea acestui termen, dacă nu se va ivi nici o pretențiune, tribunalul va radiă inscripțiunea ipotecară.

p. Președinte, P. Filip.

p. Grefier, Săndulescu.